

Serghei RAZNOVAN,

*master în drept, asistent universitar
al Catedrei "Drept public și securitate a frontierei"
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

MECANISME ȘI INSTRUMENTE JURIDICE INTERNAȚIONALE PRIVIND CĂMBATEREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Rezumat

În acest articol este prezentat un studiu succint cu referire la situația actuală privind infracțiunea de trafic de ființe umane prin prisma mai multor aspecte: prevenirea, reprimarea și combaterea traficului de persoane. Impactul acestui fenomen de mare anvergură care s-a extins ca un păianjen infracțional atât la nivel național, cât și la nivel internațional. Articolul descrie activitatea organizațiilor internaționale și regionale în colaborare cu Republica Moldova privind combaterea traficului de ființe umane.

***Cuvinte-cheie:** trafic de ființe umane, organizații internaționale, cooperarea internațională, prevenirea, combaterea traficului în RM.*

Summary

This article reflects a brief study of the current situation of trafficking in human beings through several aspects: preventing, suppressing and combating trafficking in human beings. The impact of this phenomenon is of a large scale that has spread as a criminal spider both at national and international level. The article includes the work of the International and Regional Organizations in cooperation with the Republic of Moldova on combating trafficking in human.

***Keywords:** trafficking in human, international organizations, international cooperation, prevention, fight against trafficking in Moldova.*

**„Traficul de ființe umane este sclavia ce se desfășoară
chiar sub ochii noștri în Europa secolului XXI.”**

*Maud de Boer-Buquicchio,
Secretar general adjunct al Consiliului Europei
(2002-2012)*

Traficul de persoane reprezintă o infracțiune cu multiple fațete și o afacere ilegală care subminează statul de drept și creează instabilitate și insecuritate. De-a lungul ultimelor decenii, traficul de persoane a devenit a treia mare formă de criminalitate transfrontalieră și o principală sursă de venit pentru organizațiile criminale la nivel internațional. Deși această formă de încălcare masivă a drepturilor omului a fost recunoscută și condamnată de către comunitatea internațională, autoritățile naționale continuă să elaboreze politici care nu răspund dinamicii fenomenului mondial, mai ales că multe guverne înțeleg greșit această problemă

complexă și implementează mecanisme ineficiente de combatere a traficului de persoane, precum este și situația Republicii Moldova.

Republica Moldova rămâne a fi o țară de origine într-o măsură mai mică – țară de tranzit. În ultimii ani, au fost înregistrate cazuri în care Republica Moldova a fost și țară de destinație. Din perspectiva țărilor de destinație pentru cetățenii noștri, geografia acestora în ultimii ani este în continuă schimbare, rezumată la apariția unor destinații noi, precum și dispariția altora. Principalele țări de destinație (din perspectiva numărului de victime) continuă să fie Federația Rusă, Turcia, Ucraina, regiunea Cipru de Nord și Emiratele Arabe Unite. Totodată, se evidențiază și alte destinații noi precum Israel, Azerbaidjan, Austria, Norvegia, Elveția ș. a. De asemenea, s-au înregistrat cazuri în spațiul UE, precum: Germania, Cehia, Italia, România, Spania, Polonia, Franța, Grecia. Totodată, menționăm că potrivit datelor statistice ale Ministerului Afacerilor Interne în ultimii ani se înregistrează creșterea numărului de victime, exploatate în interiorul țării și în UAT din partea stângă a Nistrului.

Pe parcursul celor zece ani de implementare a politicilor de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, instituțiile competente au acumulat experiență în domeniul de referință. Republica Moldova este parte la Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane, la Convenția ONU împotriva criminalității organizate transnaționale și la Protocolului adițional privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor. De asemenea, este parte la Convenția Consiliului Europei privind cooperarea în materie penală, la Convenția Consiliul Europei cu privire la Drepturile Copilului, la Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale etc.

În contextul globalizării, tipurile și formele de manifestare ale traficului de ființe umane devin tot mai complexe și latente. Printre principalele provocări cu care se confruntă actorii implicați în lupta împotriva traficului de ființe umane au fost identificate: date limitate de cercetare, fluxuri mixte de imigranți, nivelul insuficient de identificare a victimelor, frica de a colabora cu autoritățile, barierele culturale, cultura juridică limitată, insuficiența și capacitatea redusă a cadrelor naționale.

De aici putem spune că autoritățile naționale și întreaga societate se confruntă cu o formă de sclavie modernă care distruge viața victimelor și subminează, totodată, economiile naționale, fiind în același timp generatoare de miliarde de euro ce provin din exploatarea ilegală și din abuzul unor persoane. Cel mai adesea, banii proveniți din acest tip de infracțiuni sunt utilizați pentru a sprijini alte activități ilegale precum corupția și alte forme de criminalitate transfrontalieră sau pentru a plăti membrii rețelei, a crea logistica de ultimă generație necesară activităților de comunicare și de transport, pentru a mitui unii agenți ai statului și, de multe ori, pentru a asigura asistența judiciară necesară traficantilor care sunt cercetați penal cu scopul de a obține libertatea acestora sau pentru a negocia o pedeapsă cât mai favorabilă.

Traficul mondial de persoane a crescut rapid în ultimii ani, în principal din cauza procesului de globalizare, afectând securitatea umană și, implicit, siguranța națională. În ultimele decenii, acest fenomen a devenit o problemă importantă de

dezbatere în rândul comunității internaționale de experți, oficiali guvernamentali, organizații interguvernamentale și nonguvernamentale, precum și în rândul oamenilor de știință [1, p. 27].

Lunga și variată istorie a documentelor internaționale cu privire la traficul de persoane reflectă dificultățile comunității internaționale de a ajunge la un consens și de a obține în mod eficient o înțelegere largă. La nivel mondial, istoria începe cu Acordul internațional pentru reprimarea comerțului cu femei [2], ce datează din anul 1904, continuând apoi cu Convenția pentru reprimarea traficului de femei și copii [3], sau cu Convenția privind reprimarea traficului de persoane și exploatarea prin prostituție [4].

Aceste prime instrumente de largă aplicație internațională au subliniat rolul deosebit de important al acestora prin semnalarea problemelor cu care se confruntau statele la nivel național, la acea vreme, prin implementarea unor prime măsuri de politică penală și de prevenție, și prin asumarea unor obligații la nivel internațional, trasând liniile de politică a reglementărilor pe care trebuie să le facă statele pentru a da aplicabilitate și eficiență convențiilor adoptate și asumate prin semnare.

Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate și Protocolul adițional privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și a copiilor au fost analizate împreună, întrucât traficul de persoane este, prin excelență, o infracțiune de crimă organizată, care încalcă grav drepturile omului. În preambulul Protocolului se precizează faptul că asocierea Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate cu un instrument internațional vizînd prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și al copiilor va ajuta la combaterea acestui tip de criminalitate.

Convenția reprezintă principalul mecanism internațional de luptă împotriva criminalității organizate adoptat de Organizația Națiunilor Unite.

Convenția este ca un instrument cu forță juridică obligatorie care angajează statele semnatare în sensul adoptării unei serii de măsuri împotriva crimei organizate transfrontaliere.

În ceea ce privește reglementările la nivelul Uniunii Europene, se observă că începînd cu anii 1990, Uniunea Europeană s-a implicat activ în lupta împotriva traficului de ființe umane, în special pentru prevenirea traficului de persoane, revizuirea legislației penale la nivel european, îmbunătățirea cooperării polițienești și judiciare în vederea identificării și tragerii la răspundere penală a traficanților, precum și pentru acordarea asistenței victimelor traficului de persoane.

În pofida acestei activități intense la nivelul Uniunii Europene, traficul de persoane nu a scăzut în intensitate. Într-o recomandare a Parlamentului European privind lupta împotriva traficului de persoane se menționează că „măsurile adoptate până în prezent pentru a diminua traficul de persoane nu a determinat o scădere a numărului de victime, ci, dimpotrivă, se constată că traficul de persoane este una din activitățile ilicite care au luat amploare” [5, p. 6].

Ca fenomen global contemporan și ca formă modernă de sclavie, traficul de persoane are implicații sociale și economice profunde, care afectează, pe de o

parte, securitatea statelor, iar pe de altă parte, drepturile fundamentale și demnitatea victimelor [6]. Din acest motiv, doctrina a considerat traficul de persoane ca fiind o formă de „comerț inuman” – prezent în toate statele lumii care devin astfel teritorii de destinație, țări de tranzit sau state-sursă – fenomen care se regăsește într-o perioadă de rapidă creștere în plan internațional, dar mai ales european [7].

Eficiența tuturor tratatelor se măsoară prin gradul de eficiență a mecanismelor de monitorizare. Sistemul de monitorizare stabilit de Convenția Consiliului Europei este cu certitudine unul din punctele ei forte și se sprijină pe doi piloni:

– GRETA, un grup independent de experți în acțiunile ce trebuie întreprinse împotriva traficului de ființe umane care monitorizează implementarea Convenției. Sarcina grupului este de a întocmi rapoarte care vor evalua măsurile întreprinse de statele membre. Statelor care nu respectă integral prevederile Convenției li se va cere să-și intensifice acțiunile.

– Comitetul Statelor Părți la Convenție, constituit din reprezentanții statelor membre pentru care Convenția a intrat în vigoare, poate adopta, în baza rapoartelor și concluziilor GRETA, recomandări adresate unui stat implicat [8, p. 17].

Republica Moldova și-a asumat prin ratificarea instrumentelor internaționale angajamentul în ceea ce privește lupta împotriva TFU și, prin urmare, este monitorizată de evaluatorii externi (GRETA, Departamentul de Stat al SUA, UNODC etc.) pentru a determina gradul de realizare a prevederilor acestor instrumente. În scopul monitorizării atingerii obiectivelor și rezultatelor planificate, realizării activităților de prevenire și combatere a TFU, precum și în vederea gestionării riscurilor, se elaborează anual rapoartele naționale. Concluziile și recomandările acestor rapoarte reflectă necesitățile de consolidare a politicilor naționale pentru următoarea etapă de implementare.

În ultimul deceniu, rapoartele Organizației Internaționale a Muncii (OIM), Biroului Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (UNODC), Consiliului Europei – Grupul de experți privind lupta împotriva traficului de ființe umane (GRETA), precum și ale organismelor specializate din cadrul Uniunii Europene reflectă creșterea tendinței privind exploatarea persoanelor prin intermediul traficului de ființe umane. Astfel, s-a considerat că este nevoie de un efort comun al comunității internaționale–statelor, organizațiilor internaționale interguvernamentale și nonguvernamentale, companiilor multinaționale și mediului academic – pentru a pune capăt „comerțului cu ființe umane”, pentru a proteja victimele acestuia și pentru a sancționa traficanții. În ultimii ani, organizațiile internaționale relevante în domeniu au început să monitorizeze în mod riguros acest fenomen infracțional transnațional, care se află într-o constantă și rapidă creștere. De asemenea, eforturile întreprinse de guvernele naționale se concentrează asupra aspectelor de prevenire și combatere a traficului de ființe umane și pe măsuri de protecție efectivă și eficientă a victimelor.

Totuși în fiecare an milioane de victime sunt traficate de către grupuri criminale din ce în ce mai sofisticat organizate. Pentru traficanți, această activitate implică transferul de cunoștințe, facilități și persoane pregătite în vederea realizării contrabandei cu „oameni ca bunuri” pe o piață extrem de profitabilă și nesigură

pentru victime, mai ales că unele persoane care sunt ajutate să treacă în mod ilegal granița unei țări sunt adesea privite de autoritățile statului gazdă ca participanți la comiterea unei infracțiuni [9].

În realitate, victimele abuzate atât din punct de vedere economic prin sumele de bani plătite, cât și fizic și psihic, fiind înșelate cu privire la călătorie și, uneori, forțate să se angajeze în prostituție sau activități ilegale în țara de destinație pentru a restitui „sume datorate facilitatorilor”. În aceste cazuri, grupurile de criminalitate organizată comit două tipuri de crime: cea de contrabandă și cea de trafic de persoane [10].

S-a constatat că politicile naționale nu sunt întotdeauna gândite pentru a aborda această problemă socială sub aspectul dimensiunii sale globale și specifice, iar instrumentele și mecanismele juridice nu sunt capabile să destructureze rețelele de crimă organizată și structurile transnaționale ale acestora. În scopul luptei eficiente împotriva traficului de persoane la nivel mondial, autoritățile naționale ar trebui să elaboreze strategii de combatere a traficului de persoane în conformitate cu cerințele dreptului internațional care să răspundă nevoilor specifice ale fiecărui stat în parte [11]. Combaterea oricărei forme de criminalitate transfrontalieră, implicat a traficului de persoane, implică activități de cooperare internațională, precum și aplicarea principiului transnaționalității în vederea unei cooperări eficiente.

La etapa actuală, traficul de ființe umane îmbracă tot mai multe forme, interferează cu diferite aspecte ale vieții sociale și are implicații practic pentru toate categoriile societății.

Pentru o maximă eficiență, și dată fiind natura complexă a fenomenului, acțiunile preventive împotriva acestui trafic trebuie să fie riguros coordonate. Deja se impun măsuri pentru a stabili sau a consolida coordonarea la nivel național între diferite organisme responsabile pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.

Campaniile de informare, sensibilizare și educare a persoanelor vulnerabile privind traficul de ființe umane, precum și acțiunile menite să descurajeze „consumatorii” unor astfel de servicii sunt printre măsurile principale de prevenire a traficului de ființe umane. Controlul de frontieră și măsurile destinate să asigure verificarea legalității documentelor de călătorie se află, de asemenea, printre acțiunile primordiale pentru prevenirea traficului de ființe umane.

Societatea civilă, de asemenea, joacă un rol important în prevenirea traficului de ființe umane și protecția victimelor. De aceea Convenția Consiliului Europei încurajează cooperarea între autoritățile publice, organizațiile neguvernamentale și membrii societății civile.

Uniunea Europeană a introdus un cadru de dispoziții comune în plan european pentru abordarea unitară a anumitor aspecte, cum ar fi incriminarea specifică a unor forme de trafic și stabilirea limitelor pedepselor sau circumstanțelor agravante în cazul traficului de persoane. Acțiunile UE, concepute să protejeze victimele traficului de persoane, se bazează pe instrumente care definesc obiectivele și prioritățile Uniunii, fiind integrate și într-un context mai larg de protecție împotriva violenței, a turismului sexual și a pornografiei infantile. UE și-a definit

acțiunile în jurul obiectivelor care vizează protecția acestor grupuri și prevenirea și combaterea fenomenului traficului, în special prin consolidarea cooperării și a coordonării între autoritățile polițienești și judiciare din statele membre.

Astfel, UE a constatat că formele de criminalitate organizată precum traficul afectează nu numai securitatea umană a persoanelor traficate, ci însuși fundamentul construcției europene prin încălcarea gravă a demnității victimelor și prin subminarea statului de drept și a altor principii fundamentale ale democrației europene.

Concluzii și propuneri

1. Populația trebuie să fie informată suficient cu privire la evoluția fenomenului traficului de ființe umane și a riscurilor existente.
2. Colaborarea mai intensă a instituțiilor publice cu mass-media în vederea reflectării fenomenului traficului de ființe umane.
3. Diaspora să fie informată despre fenomenul traficului de ființe umane, consecințele acestuia și actorii la care pot să se adreseze în caz de necesitate.
4. Consider că ar trebui identificate și implementate mecanisme clare de monitorizare și control al agențiilor private de angajare a cetățenilor în câmpul muncii peste hotare.
5. Statul ar trebui să dețină controlul asupra activității agențiilor matrimoniale cu cetățeni străini, precum și serviciile de escortă și hoteliere care sunt vulnerabile la traficul de ființe umane și exploatare în interiorul țării.

În condițiile actuale în care statele sunt într-o interdependență totală criminalitatea transfrontalieră duce la un nivel sporit securitatea internațională și națională. Cooperarea în lupta împotriva acestui fenomen infracțional are o semnificație deosebită. Toate statele ar trebui să depună eforturi pentru o interacțiune eficientă la nivel interstatal cu organizațiile internaționale și regionale relevante, să participe la proiecte internaționale care au ca scop prevenirea și combaterea traficului de ființe umane. Doar prin eforturi comune poate fi stopată răspândirea influenței organizațiilor criminale transnaționale, crearea unor condiții universal inacceptabile pentru activitățile lor ilicite, conducându-ne în mod consecvent de principiul inevitabilității pedepsei, care trebuie să fie una dură, indiferent de teritoriul statului unde a fost comisă infracțiunea.

BIBLIOGRAFIE

1. Silvia M. Tăbușcă, Traficul de persoane – o amenințare la adresa securității naționale. Prioritățile strategiei Uniunii Europene privind eradicarea traficului de persoane.
2. Acordul internațional din 18 mai 1904 cu privire la reprimarea traficului de femei, amendat prin Protocolul aprobat de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 3 decembrie 1948.
3. Convenția internațională din 30 septembrie 1921 cu privire la reprimarea traficului cu femei și copii, amendată prin Protocolul aprobat de Adunarea Generală a Națiunilor Unite, la 20 octombrie 1947.

4. Convenția pentru reprimarea traficului cu ființe umane și a exploatării prostituției semenilor.
5. Adina Tanislav, Aspecte teoretice și de practică judiciară privind infracțiunea de trafic de persoane.
6. D. Batstone (2010) – *Not for Sale: The Return of the Global Slave Trade and How We Can Fight It*. (HarperOne, ISBN-13:978-0061998836).
7. R. Pati (2012) – *Trading in humans: a New Haven perspective*. *Asia Pacific Law Review*, 20, 135-166.
8. [on-line] Disponibil pe :<http://cdom.rau.ro/download/Biblioteca/Pati,%20Trading%20in%20Humans-%20A%20New%20Haven%20Perspective.pdf>
9. Ghid de bune practici al Consiliului Europei pentru acțiunile împotriva traficului de ființe umane.
10. Triandfy Iliadou, Maroukis, T. (2012) – *Migrant Smuggling: Irregular Migration from Asia and Africa to Europe*. Palgrave Macmillian, ISBN-13:0230296374.
11. A. Parvulescu (2014) – *The Traffic in Women's Work: East European Migration and the Making of Europe*. University Of Chicago Press, ISBN-13:978-0226118383.
12. R.H. Friman, S. Reich (2007) – *Human Trafficking, Human Security and the Balkans*. University of Pittsburgh Press.